

регіоналізації: матер. наук.-практ. конф., 14 жовт. 2011 р. / Державна податкова служба України, Національний університет ДПС України, 2011. – 338 с.

5. Савчин М. В. Основи юридичної клінічної практики: навч.-метод. посіб. / М. В. Савчин, М. В. Менджул, В. В. Навроцький – Ужгород: Вид-во О. Гаркуші, 2007. – 180 с.

6. Сухицька Н. В. Юридична клініка. Курс лекцій [Текст]: навч. посіб. / Н. В. Сухицька. – К.: Університет «Україна», 2008. – 424 с.

УДК 340.1 (043.2)

Тхорик В. Б., студент,
Навчально-науковий інститут комп'ютерних
інформаційних технологій,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: **Макеєва О. М.**, к.ю.н., старший викладач

КОМУНІКАТИВНА ПРИРОДА ПРАВА

Сьогодні концепція інформаційно-комунікативного розвитку для України вже не є новою. Необхідність становлення інформаційного суспільства та повноцінного входження у світовий інформаційно-комунікативний простір визнана законодавством України і є пріоритетом державної інформаційної політики. Актуальність дослідження зазначеного напрямку зумовлена тим, що, на жаль, вивченню комунікативної природи права і правової комунікації не приділялося достатньої уваги. Пріоритетне місце щодо подібної актуалізації комунікативної природи права посідали теорія інформації, психолінгвістика, соціологія, психологія та ін.

Проблеми комунікативної концепції права розроблялися такими зарубіжними та вітчизняними вченими, серед яких можна назвати Ю. Габермаса, Н. Лумана, Д. Нелкена, Ю. Оборотова, А. Полякова, П. Рабіновича, А. Токарську, Марка ван Хоека, І. Честнова.

Серед сучасних наукових підходів до праворозуміння таких як юридичний позитивізм (нормативізм), соціологічний позитивізм, теорії природного права й психологічне розуміння права набувають концепції інтегративного праворозуміння. Останнє ґрунтується не на механічному з'єднанні, а на взаємодії, взаємозалежності й сполученні у різному співвідношенні принципів, що лежать в основі перших чотирьох підходів. Проте й у філософсько-правовій думці здійснюються лише поодинокі спроби переосмислення права в контексті сучасних тенденцій інформаційного розвитку людства, зокрема, активізації комунікативної діяльності членів суспільства, як приклад, є один із напрямів сучасного інтегративного праворозуміння – комунікативна теорія права А. В. Полякова [1]. Дана концепція запропонована російським ученим

А. В. Поляковим. У її рамках право обґрунтовується як особлива форма комунікації, що має свою специфіку порівняно з іншими варіантами комунікативної дії. Тут слід зазначити, що вона спирається на висновки, уже визнані іншими науками, але поширює їх і на правознавство, являючи собою досвід побудови цілісного, інтегрованого правового знання. Тому й право, якщо визнавати його соціальну природу, неминуче з'являється як форма комунікації, але зі своєю специфікою в порівнянні з іншими варіантами комунікативної дії.

Як вважає А. Токарська, теорія правової комунікації пов'язана із уявленням про те, що право є формою людської комунікації, тобто воно пов'язане із мовою і з тим, як мова спроможна передавати людям необхідні їм правила поведінки таким чином, щоб їхня поведінка підпорядковувалася тим стандартам як загальнообов'язковим правилам [2, с. 134-135].

Упровадження новітніх комунікативних технологій є знаковим етапом становлення цивілізованої системи комунікацій, зв'язків органів влади з громадськістю: Інтернет-комунікації, інтерактивне телебачення, стільниковий зв'язок. Глобальна мережа Інтернет стала невід'ємною частиною життя суспільства, одним із важливих комунікаційних інструментів. Наочною ілюстрацією цього факту є кількість користувачів Інтернету, яка постійно зростає.

Перспективність аудиторії користувачів Інтернету як активної учасниці відносин між владою та громадськістю стала очевидною всім, чия діяльність пов'язана з масовими комунікаціями. Хоча Україна перебуває лише на 63-му місці у світі за рівнем поширення Інтернету та інших інформаційних технологій, цей процес непинно просувається вперед. Статистика так характеризує українських споживачів Інтернету: 79 % – люди з вищою освітою; 76 % – висококваліфіковані фахівці та керівники всіх рівнів; 75 % – люди від 19 до 39 років. Аудиторію мережі складають інформаційно найактивніші, освічені й мобільні люди, які адекватно реагують на зміни в суспільстві [3, с. 48].

Аудиторія Інтернету піддається найбільш чіткій сегментації порівняно з іншими медіа-каналами. У мережі Інтернет можна не тільки вступити в безпосередній діалог з представником цільової аудиторії шляхом спілкування у форумах і чатах, відправки та отримання електронних листів, а й постійно коригувати процес спілкування залежно від проміжних результатів. Саме завдяки інтерактивності Інтернет-мережі можна швидше за інші ЗМІ, соціологічні опитування, дослідження отримати думку громадськості відносно різних питань. Швидкість зворотної реакції цільової аудиторії на певні дії органу державної влади дає змогу коригувати помилки і регулювати управлінські процеси, приймати управлінські рішення. На часі впровадження електронного урядування – ідеї, не нової в розвиненому демократичному

громадянському суспільстві. Україна в цьому питанні може спиратися на багатий досвід країн Європейської спільноти, США та Канади. В електронному уряді вся сукупність зовнішніх та внутрішніх зв'язків підтримується та забезпечується відповідними інформаційно-комп'ютерними технологіями.

Отже, об'єктивні процеси сучасного розвитку суспільства, а саме процеси глобалізації, постійне ускладнення та зростання різних форм комунікації, передачі й обробки інформації, роблять великий вплив на формування нових концепцій праворозуміння, зокрема, на основі комунікативного підходу.

Література

1. Поляков А. В. Общая теория права. Проблемы интерпретации в контексте коммуникативного подхода / А. В. Поляков. – СПб.: Издательский Дом Санкт-Петербургского гос. ун-та, 2004. – 864 с.

2. Токарська А. С. Правова комунікація: теорія і її практика / А. С. Токарська // Журнал східноєвропейського права. – 2016. – № 25. – С. 38-44.

3. Соснін О. В. Комунікативна парадигма суспільного розвитку: навч. посіб. / О. В. Соснін, А. М. Михненко, Л. В. Литвинова. – К.: НАДУ, 2011. – 220 с.

УДК 342.56(043.2)

Чеботок Д. С., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ,
Науковий керівник: Череватюк В. Б., к.і.н., доцент

ДО ПИТАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ВИТОКІВ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА

Поняття «верховенство права» увійшло в обіг національної юриспруденції із прийняттям Конституції України 1996 року. Тому це явище можна назвати новим для України, хоча воно і має давню історію, яка починає свій відлік ще з античних часів.

Проблематика «ідеальної держави», «панування закону» досліджували такі видатні мислителі та вчені тієї епохи як Платон, Аристотель, Цицерон та інші. В епоху «Просвітництва» питання «природного стану», «походження держави», «суспільного договору», «народного суверенітету» з'ясовували такі діячі як Дж. Локк, Ж. Ж. Руссо, Ш. Л. Монтеск'є та інші. Праці зазначених та багатьох інших вчених стали ідеологічним підґрунтям класичної концепції верховенства права, яку наприкінці ХІХ ст. сформулював професор школи права